

חזבאללה ומיליציות שיעיות המופעלים ע"י איראן משולבים במערכה שמנהל צבא סוריה לכיבוש דרום סוריה

9 ביולי 2018

עיקרי תמונת המצב

במערכה שמנהל עתה צבא סוריה בדרום סוריה משולבים כוחות שיעים, **המופעלים ע"י איראן**. המדובר לכל הפחות בשתי **מסגרות חטיבתיות עיראקיות-שיעיות** (ד'ו אלפקאר ואבו אלפצ'ל אלעבאס). **ובמסגרת חטיבתית שמשרתים בה פעילים מאפגניסטן** (חטיבת פאטמיון). בנוסף לכך דווח, כי בהתקפה משתתפים גם **כוחות חזבאללה** ובכלל זה **יחידת עילית של הארגון** (אלרצ'ואן), שנשלחה מלבנון. אפשרי כי בדרום סוריה **פועלות מיליציות שיעיות נוספות המופעלות ע"י איראן**, שאין בידנו מידע עליהן. ניתן להניח (על פי ניסיון מגזרות לחימה אחרות), **כי לכוחות השיעים מסופחים קצינים איראנים ממשמרות המהפיכה**.

◀ עד כה לחמו כוחות חזבאללה והמיליציות השיעיות בעיקר **במרחב דרעא**, שם הם סייעו לצבא סוריה להשתלט על עיירות ומאחזים שהיו בידי ארגוני המורדים במובלעת המורדים המזרחית ולהגיע לגבול ירדן-סוריה. בהמשך יחל שלב של השתלטות צבא סוריה על **מרחב רמת הגולן**. להערכתנו **ישאפו האיראנים שחזבאללה והמיליציות השיעיות המופעלות על ידם ייטלו חלק במהלך הסורי להשתלטות על רמת הגולן**, תוך הצנעת מעורבותם.

◀ מהמידע שבידנו עולה, כי חזבאללה והמיליציות השיעיות (כולן או חלקן) **משולבים בעוצבות השונות של צבא סוריה והם אינם פועלים כיחידות עצמאיות**. תמונות שפורסמו מעידות על כך שלוחמי המיליציות השיעיות **לובשים מדי צבא סוריה וקשה להבדיל בינם לבין החיילים הסורים**. להערכתנו, אם ישולבו הכוחות הסורים בכיבוש רמת הגולן עלול הדבר ליצור **בעיה של זיהוי**, ולהקל על המשטר הסורי **להכחיש** את מעורבותם של לוחמי חזבאללה והמיליציות השיעיות בלחימה.

המיליציות השיעיות המופעלות ע"י איראן במערכה בדרום סוריה

כללי

במערכה בדרום סוריה משתתפות **לפחות שתי חטיבות עיראקיות-שיעיות וחטיבה אפגאנית-שיעית המופעלות ע"י איראן**. חטיבות אלו נוטלות חלק בזירות הקרבות השונות **ככוחות סיוע לצבא סוריה והן משולבות ביחידות הסוריות**. בתקשורת הסורית דווח, כי המיליציות **נטלו חלק בקרבות באזור שממזרח לדרעא**, יש לקחת בחשבון, כי חלקן ישולב בהמשך גם **במהלכים הסורים להשתלטות על רמת הגולן**.

חטיבת ד'ו אלפקאר

◀ במתקפה נגד מובלעת אירגוני המורדים, מצפון מזרח לדרעא **משתתף כוח של המיליציה העיראקית-שיעית חטיבת ד'ו אלפקאר**¹, הלוחם לצד צבא סוריה (שבכת שאם, 3 ביולי 2018). כוח זה השתתף במהלך החשוב של ביתור המובלעת המזרחית של ארגוני המורדים ע"י **כיבוש העיירה בצר אלחריר**. בסוף יוני 2018² הכוח השיעי נתן פומבי למעורבותו בכיבוש העיירה ע"י פרסום תמונות בדף הפייסבוק שלו.

מימין: לוחמים של צבא סוריה מחטיבת ד'ו אלפקאר בתמונת ניצחון בבצר אלחריר. משמאל: לוחמים של צבא סוריה ושל חטיבת ד'ו אלפקאר באזור בצר אלחריר (עמוד הפייסבוק של חטיבת ד'ו אלפקאר, 26 ביוני 2018).

מפקד חטיבת ד'ו אלפקאר, אבו שהד אלג'בורי, באזור הלחימה בדרעא (עמוד הפייסבוק של לואא' ד'ו אלפקאר, 4 ביולי 2018).

¹ ד'ו אלפקאר הינו כינוי לחרב בעלת שני להבים. שניתנת עפ"י המסורת האסלאמית לאימאם עלי בן אבו טאלב ע"י הנביא מוחמד.

² פרוט ראו מבט לג'האד העולמי 21-27 ביוני 2018.

נתוני רקע: חטיבת ד'ו אלפקאר הינה מסגרת צבאית עיראקית – שיעית **המופעלת ע"י האיראנים**. החטיבה הוקמה ביוני 2013 כדי לסייע לחטיבה שיעית- עיראקית נוספת, חטיבת אבו פצ'ל אלעבאס, בהגנה על מתחם הקבר הקדוש של אלסת זינב, שמדרום לדמשק³. בהמשך היא הופעלה ע"י איראן וצבא סוריה במוקדי לחימה נוספים בזירות הלחימה השונות. בראשה עומד ככל הנראה מאז היווסדה אבו שהד אלג'בורי. היא מורכבת בעיקר מפעילים עיראקים יוצאי מיליציות המופעלות ע"י איראן: "חבורות אנשי האמת", "גדודי חזבאללה" ו"חטיבת היום המובטח". נראה כי רוב מפקדי החטיבה גויסו מקרב קציני חטיבת אבו אלפצ'ל אלעבאס (ראו להלן)⁴.

סמל חטיבת ד'ו אלפקאר: שתי חרבות המגנות על קבר אלסת זינב. ההגנה על קבר אלסת זינב שימשה לגיטימציה למעורבות חזבאללה והמיליציות השיעיות הזרות במלחמת האזרחים בסוריה (facebook.com).

חטיבת אבו אלפצ'ל אלעבאס⁵

◀ בתחילת יוני 2018 תועדו באזור קניטרה ודרעא לוחמים המשתייכים לחטיבת אבו אלפצ'ל אלעבאס, מיליציה עיראקית שיעית נוספת, המופעלת ע"י האיראנים. לוחמי החטיבה תועדו כשהם לבושים במדי צבא סוריה לצד מפקדם, מאהר עג'יב ג'ט'יה המכונה אבו עג'יב (המכון הסורי למחקרים אסטרטגיים נורס, 6 ביוני 2018; ענב בלדי, 7 ביוני 2018). התמונות צולמו בעת ההכנות של צבא סוריה לכיבוש דרום המדינה.

³ אלסת זינב הייתה בתו האהובה של האמאם עלי בן טאלב, מייסד השיעה, ונכדו של הנביא מחמד. הקבר משמש מוקד עלייה לרגל של שיעים מרחבי העולם.

⁴ פרטים נוספים על המיליציות השיעיות המופעלות על ידי איראן ראו פרסום מרכז המידע מ-12 במרץ 2014: "תופעת הפעילים הזרים השיעים הלוחמים בסוריה". ראו גם פרסום מרכז המידע מה-20 ביולי 2017: "האינטרסים והכוונות של איראן בעיראק ובסוריה כפי שהם משתקפים בהתבטאויות מפקדים בכירים ב"גיוס העממי", מסגרת-על של המיליציות השיעיות בעיראק המופעלת ע"י כוח קדס האיראני".

⁵ אבו אלפצ'ל אלעבאס, שעל שמו נקראת החטיבה, היה בנו של האמאם עלי בן אבו טאלב הקדוש לשיעים. הוא זה שהוביל לצד אחיו חסין, את הלחימה בקרב כרבלא נגד בני אומיה (680 לספירה). קרב, אשר הסתיים בטבח רבים מבני משפחת עלי ותומכיהם והפך לאתוס הקרבה עבור השיעים. אבו אלפצ'ל אלעבאס, שעל שמו קרויה החטיבה, הפך לסמל גבורה בקרב השיעים.

לוחמי חטיבת אבו אלפצ'ל אלעבאס באזור קניטרה לצד מפקדם מאהר עג'יב (המכון הסורי למחקרים אסטרטגיים נורס, 6 ביוני 2018).

◀ בתחילת יולי 2018 פורסמו תמונות של אבו עג'יב, יחד עם לוחמים נוספים מחטיבת אבו אלפצ'ל אלעבאס, **באזור דרעא** (לא ברור היכן במדויק) באחת התמונות נראה אבו עג'יב בחברת קצינים סורים. בתמונות נוספות נראה אבו עג'יב כשברקע חיילים צועדים, לא ניתן לקבוע את זהותם **משום שלוחמי החטיבה לובשים מדי צבא סוריה** (שבכת שאם, 3 ביולי 2018).

מימין: אבו עג'יב (מימין) בחברת קצינים סוריים. משמאל: אבו עג'יב (במרכז) סמוך לטנק שברקע חיילים צועדים (לא ניתן לקבוע זהותם משום שחיילי המיליציה לובשים מדי צבא סוריה) (שבכת שאם, 3 ביולי 2018).

מימין: אבו עג'יב בחברת קצינים סוריים (שבכת שאם, 3 ביולי 2018). משמאל: אבו עג'יב בחברת קצינים וחיילים סוריים ולוחמי חטיבת אבו אלפצ'ל אלעבאס בדרעא (אלראי, 3 ביולי 2018).

◀ ב-3 ביולי 2018 הופצה ברשתות החברתיות תמונה בה נראים **לוחמי חטיבת פצ'ל אלעבאס בדאעל, כפר הנמצא כ-15 ק"מ מצפון לדרעא**. ברשתות החברתיות נטען, כי האדם הלוחץ את ידו של מפקד החטיבה אבו אלעג'יב (משמאל), הינו קצין רוסי (מימין). אין בידינו אימות לכך, שאכן מדובר בקצין רוסי (חשבון הטוויטר @AboSdam3, 3 ביולי 2018; ענב בלדי, 4 ביולי 2018).

תמונה שהופצה ברשתות החברתיות ב-3 ביולי 2018 ובה נראה אבו עג'יב לוחץ ידו של מי שנטען כי הוא קצין רוסי (חשבון הטוויטר @AboSdam3, 3 ביולי 2018).

נתוני רקע: חטיבת אבו אלפצ'ל אלעבאס הינה מסגרת צבאית עיראקית שיעית הפועלת בסוריה. בראשה עומד, ככל הנראה מאז הקמתה, **מאהר עג'יב ג'ט'יה (אבו עג'יב)**. זוהי מסגרת בעלת כשירות **צבאית גבוהה יחסית**, שפעיליה מיומנים בטקטיקות של לוחמת גרילה אותן רכשו מתקופת הלחימה נגד צבא ארה"ב ומדינות הקואליציה בעיראק. החטיבה הוקמה ככל הנראה בסוף 2012/תחילת 2013. משימתה הראשונה הייתה להגן על מתחם קבר אלסת זינב מפני התקפות הג'יהאדיסטים אך במהלך מלחמת האזרחים נוספו לה משימות נוספות. **החטיבה כפופה לצבא סוריה ומופעלת ע"י איראן**.

סמל חטיבת אבו אלפצ'ל אלעבאס. בסמל מופיע שמה של החטיבה ומעליה יד האוחזת ברובה, שמעליו פסוק מהקוראן: "הם הינם צעירים המאמינים בריבונם, הרעפנו עליהם את ההנחיה בדרך הישר" (סורת אלכהף, פסוק 13). חלק מפסוק זה מופיע גם בלוגו של "חבורות אנשי האמת", מיליציה עיראקית שיעית נוספת המופעלת ע"י איראן. הנפת הרובה ומעליו פסוק מהקוראן הינו סמל המשותף למשמרות המהפכה האיראנים ולארגונים שיעים, שהוקמו על ידם, ובכלל זה ארגון חזבאללה הלבנוני.

חטיבת פאטמיון האפגאנית

◀ נראה כי גם לוחמי **חטיבת פאטמיון**, שלוחמיה הם **שיעים אפגנים**, **משולבים במערכה לכיבוש דרום סוריה**. מקור אופוזיציוני סורי פרסם תמונות של טנקים שצולמו בחשאי בשדה התעופה אלת'עלה (ממערב לעיר סוידאא'), **כשעל אחד מהם מתנוסס דגל חטיבת פאטמיון**. המקור שצילם את הטנקים מסר כי המדובר **בכוחות שהגיעו להילחם באזור דרעא** (נדאא' סוריה, אתר אופוזיציוני סורי, 21 ביוני 2018).

טנקים בנמל התעופה אלת'עלה באזור אלסוידאא'. על אחד מהם מתנוסס דגל חטיבת אלפאטמיון (נדאא' סוריה, 21 ביוני 2018).

◀ מכון וושינגטון למדיניות המזרח התיכון פרסם מאמר על שיגור כוחות מחזבאללה ומהמיליציות השיעיות המופעלות ע"י איראן להשתתף במערכה בדרום סוריה. על פי הכתבה **לוחמי חטיבת אלפאטמיון האפגניים משולבים בכוחותיו של סהיל חסן ("הנמר") ואף לובשים את מדי הכוחות** (The Washington Institute, Hanin Ghaddar and Philip Smyth, for Near East Policy, 29 ביוני 2018). בתקשורת הסורית פרסם, כי על פי מקורות שטח שולבו בכוחות "הנמר" לוחמים של חטיבת **אלפאטמיון האפגאנית וחטיבת זינביון הפקיסטאנית** (נדאא' סוריה, 21 ביוני 2018).

נתוני רקע: חטיבת פאטמיון הוקמה ב-2014 ע"י משמרות המהפיכה והיא מופעלת על ידם בלחימה בסוריה, לוחמיה הינם בעיקר **פליטים שנמלטו מאפגניסטאן לאיראן**. פליטים המתגייסים לחטיבה זוכים תמורת התגייסותם לטובות הנאה (ובהן תשלום כספי, הבטחה לאזרחות איראנית, אישורי שהייה ואישורי עבודה). נראה כי **החטיבה מונה כ-3,000-3,500 לוחמים וכי קצינים ממשמרות המהפיכה מוצבים בחטיבה בתפקידי פיקוד וייעוץ שונים**. כוחות החטיבה מוצבים **בשני מוקדי הלחימה המרכזיים בסוריה שבהן מעורבות המיליציות השיעיות: מרחב דרום סוריה ומרחב אלבוכמאל**⁶ אותו הם מאבטחים מפני התקפות דאעש (יחד עם מיליציות עיראקיות-שיעיות נוספות)⁷.

דגל חטיבת פאטמיון לצד שני פצועים מהחטיבה בטקס שנערך באיראן לכבוד הפצועים (אלמכתב אלאעלאמי לקוא אלת'ורה אלסוריה, 24 באפריל 2018). מאות לוחמים שנפצעו בקרבות בסוריה קיבלו טיפול רפואי בבתי חולים באיראן.

מימין: לוחמי חטיבת אלפאטמיון, שבהפעלת איראן, באזור אלבוכמאל (חשבון הפייסבוק أصدقاء سوريا الأسد, 10 ביוני 2018). משמאל: קאסם סלימאני מפקד כוח קדס בעת פגישתו עם לוחמי החטיבה האפגאנית פאטמיון, שהשתתפה בקרבות נגד דאעש וספגה אבדות רבות, במהלך ביקור שקיים לאחרונה במזרח סוריה (ערוץ הטלגרם של חטיבת פאטמיון, 10 ביוני 2018).

⁶ במרחב אלבוכמאל עובר הנתיב היבשתי בין עיראק לסוריה, שאבטחתו והשמשתו מהווים אינטרס אסטרטגי חשוב של איראן.

⁷ בהתקפות דאעש באזור אלבוכמאל במחצית הראשונה של יוני 2018 נהרגו לוחמים מחטיבת פאטמיון. בנוסף לכך נהרגו בהתקפה קצין ולוחם ממשמרות המהפיכה (ראו פרסם מרכז המידע מה-17 ביוני 2018: "קצין ולוחם משמרות המהפיכה, קצין בכיר בחזבאללה ופעילים ממיליציות שיעיות, נהרגו לאחרונה בהתקפות דאעש בעיר אלבוכמאל שבקרבת הגבול עם עיראק").

השתתפות חזבאללה בהתקפה הסורית בדרום סוריה

כוחות מחזבאללה, ובתוכם ככל הנראה גם יחידות עילית, משולבים במערכה לכיבוש דרום סוריה. בניגוד למיליציות העיראקיות- שיעיות מקפיד חזבאללה לשמור על פרופיל תקשורתי נמוך בכל הנוגע להשתתפותו במערכה. זאת להערכתנו, כדי להימנע מלעורר תגובות מצד ישראל, העלולות להביך את המשטר הסורי (ורוסיה).

◀ ידיעות בכלי התקשורת הסוריים, בעיקר כאלו המזוהים עם האופוזיציה, דיווחו גם הם על נוכחות ופעילות של לוחמי חזבאללה באזורי דרעא ורמת הגולן ועל לחימתם במוקדי לחימה שונים. כך למשל, נמסר כי חיזבאללה והמיליציות השיעיות השתלטו על העיירה צידא (שבמובלעת המזרחית של המורדים, מצפון למעבר נציב) (ערוץ אלג'זירה, 5 ביולי 2018). כמו כן ברשתות החברתיות הופצה תמונה בו נראה לוחם חזבאללה שנהרג באזור הלג'אה (להערכתנו עשוי הדבר להעיד על מעורבות חזבאללה בלחימה של צבא סוריה נגד מובלעות דאעש שמצפון מזרח לסודיא).

לוחם חזבאללה, שנהרג באזור הלג'אה⁸. מימין ניתן לראות את סמל חזבאללה (חשבון הטוויטר HadiAlabdallah@, 22 ביוני 2018).

◀ מכון וושינגטון למדיניות המזרח הקרוב פרסם ב-29 ביוני 2018 מאמר לפיו חזבאללה שולח לסוריה את יחידת העילית אלרצ'ואן. מחברי המאמר ציינו שכאשר יחידה זו מופנית ללחימה, הדבר מעיד, כי צפויה להתקיים לחימה אינטנסיבית (כפי שאירע בקרבות הקשים באלקציר, חלב ודיר אלזור). המאמר מצטט מקורות בשטח לפיהם, איראן החלה לגייס מחדש את המיליציות הפרו-איראניות ללחימה באזור דרום סוריה באפריל 2018, באזורי אלסויידא⁸, דרעא וקוניטרה. על פי המאמר יחידות חזבאללה משולבות עם כוחות דיביזיה 4 ועם כוחות משמרות הרפובליקה של צבא סוריה.

◀ אתר אופוזיציה סורי (סוריה.נט, 5 ביולי 2018), דיווח כי מקור התומך במשטר הסורי מסר שחזבאללה הינו שותף עיקרי במערכה מבחינת התכנון, הניהול וההכוונה של הצבא הסורי. על פי אותו האתר פרס

⁸ הכוונה להתקפה של צבא סוריה נגד מובלעות דאעש שמצפון מזרח לסודיא.

חזבאללה את כוחות העילית שלו באזור והם נלחמים תחת כיסוי של כוחות המשטר כדי שלא להביך את סוריה.